

Sejm uchwalił reformę szkolnictwa wyższego

Reformę systemu nauczania, wprowadzenie modelu finansowania uczelni uzależnionego od jakości kształcenia, uproszczenie ścieżki kariery naukowej oraz połączenie świata akademickiego z rynkiem pracy. Takie m.in. zmiany przewiduje uchwalona w piątek przez Sejm ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Reforma wejdzie w życie od 1 października 2011 roku.

Dzięki zmianom zwiększyć ma się autonomia programowa szkół wyższych. Likwidacji ulegną sztywne, centralne standardy nauczania, a uczelnie zyskają swobodę w tworzeniu nowych autorskich kierunków studiów. Programy będą tworzone przy wsparciu autorytetów naukowych, pracodawców i ekspertów w dziedzinie gospodarki. Nowe mechanizmy wprowadzane są w oparciu o funkcjonujące w Europie tzw. Ramy Kwalifikacji. Dzięki Krajowym Ramom Kwalifikacji (KRK) dyplomy polskich uczelni będą mogły być porównywane z dyplomami z innych krajów europejskich.

Jak informuje Centrum Informacyjne Rządu, ustawa zakłada, że utrzymany zostanie dotychczasowy sposób finansowania szkolnictwa wyższego z zachowaniem corocznej waloryzacji. Dodatkowe finansowanie uczelni będzie w większym stopniu zależęć od jakości kształcenia studentów i badań naukowych. Jednocześnie coraz więcej funduszy będzie rozdzielanych w drodze konkursów i kierowanych do najlepszych jednostek. Ponadto dodatkowe środki będą otrzymywać najlepsze uczelnie publiczne i niepubliczne, które uzyskają status Krajowych Naukowych Ośrodków Wiodących (KNOW). Dodatkowe środki trafią również do wybitnych uczonych, młodych naukowców, doktorantów i studentów.

Krajowe Naukowe Ośrodki Wiodące

Wyłanianie Krajowych Naukowych Ośrodków Wiodących (KNOW) ma być ważnym krokiem w kierunku tworzenia w Polsce szkół wyższych wyróżniających się jakością badań naukowych i dydaktyki wśród uczelni europejskich. KNOW-y będą wybierane na drodze konkursów w wybranych obszarach wiedzy. Proces wyłaniania będzie przeprowadzany przez niezależne komisje z udziałem międzynarodowych ekspertów. KNOW-y będą finansowane przez pięć lat, z możliwością wydłużenie tego okresu o dalsze pięć lat.

Przejrzyste zasady kariery naukowej

Uproszczona zostanie ścieżka kariery naukowej. Celem zmian jest – zgodnie z intencją autorów projektu - motywacja do rozwoju i wspomaganie zdobywania kolejnych szczebli kariery naukowej i akademickiej. Uproszczona zostanie procedura ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. Procedura w większym stopniu skoncentruje się na realnych osiągnięciach i dorobku naukowym, a czas jej prowadzenia skrócony zostanie z obecnych 11 do 4 miesięcy. Nowa procedura ponadto wykluczy pozame rytoryczne aspekty oceny habilitanta. Wprowadzony zostanie także obowiązek stosowania trybu konkursowego przy kwalifikacji na studia doktoranckie. Warunkiem

otwarcia przewodu doktorskiego będzie co najmniej jedna publikacja w czasopiśmie naukowym o zasięgu krajowym lub w recenzowanym sprawozdaniu z międzynarodowej konferencji naukowej. Doktoranci otrzymają większe wsparcie finansowe, a najlepsi z nich otrzymają dodatkowe stypendium.

Ustawa przewiduje także wprowadzenie procedur konkursowych na wszystkie stanowiska w uczelniach i większe otwarcie na naukowców z zagranicy. Wybitny uczony ze stopniem doktora i z istotnym dorobkiem naukowym zagranicą będzie mógł uzyskać w Polsce uprawnienia doktora habilitowanego. Ograniczeniu ulegnie także wieletatowość. Dodatkowy etat będzie możliwy jedynie po uzyskaniu zgody rektora. Nauczyciele akademicki będą również obowiązkowo poddawani ocenie działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Ocena będzie dokonywana nie rzadziej niż co 2 lata, a profesorów – raz na 4 lata. Druga negatywna ocena będzie obligować rektora do rozwiązania stosunku pracy z ocenionym nauczycielem.

Połączenie uczelni z gospodarką

Dzięki zmianom zwiększyć ma się także integracja uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Uczelnie będą zobowiązane do opracowania i wprowadzenia regulaminów własności intelektualnej oraz przyjęcia zasad komercjalizacji wyników badań naukowych. Szkoły zyskają możliwość kształcenia studentów przy udziale pracodawcy bądź na jego zamówienie. Do tworzenia programów studiów o profilu praktycznym będą mogły zostać włączone osoby reprezentujące organizacje społeczne, gospodarcze i publiczne.

Lepszy dostęp do bezpłatnych studiów

Powstanie katalog bezpłatnych usług dla wszystkich studentów (uczelni publicznych i niepublicznych). Prawa studenta chronić będzie obowiązkowa umowa z uczelnią publiczną na studiach stacjonarnych. Zmieni się system pomocy materialnej tak, aby w większym stopniu mogli korzystać z niej najubożsi studenci. Rząd zakłada, że więcej studentów zyska szansę na studia bezpłatne. Drugi kierunek będzie mógł studiować każdy student, jednak aby były to studia bezpłatne, musi on uzyskać stypendium rektora za wyniki w nauce. Takie rozwiązanie zwiększyć ma liczbę miejsc na bezpłatnych studiach, które dotychczas były zajmowane przez studentów kilku kierunków, nieuzyskujących odpowiednich wyników w nauce.

Decentralizacja szkolnictwa wyższego

Nowelizacja przewiduje ponadto działania deregulacyjne oraz decentralizujące system szkolnictwa wyższego. Zniesiony będzie wymóg zatwierdzania przez ministra nauki regulaminów studiów i statutów uczelni. Rektorzy otrzymają większe uprawnienia w zakresie tworzenia, przekształcenia i likwidacji jednostek organizacyjnych uczelni oraz tworzenia ich filii. Wprowadzone zostaną dwa alternatywne sposoby powoływania rektora uczelni, kierowników podstawowych jednostek organizacyjnych oraz ich zastępców – w drodze konkursu lub wyboru.

Centrum Informacyjne Rządu przypomina też, że nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki jest drugim etapem reformy nauki i szkolnictwa wyższego prowadzonej przez rząd. Od 1 października 2010 roku obowiązuje sześć ustaw reformujących system nauki. Pakiet obejmuje ustawy: o zasadach finansowania nauki,

o Polskiej Akademii Nauk, o Instytutach Badawczych, o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz o Narodowym Centrum Nauki.

Reforma nauki wprowadziła nowy model finansowania oparty na zasadach konkurencyjności, jakości i przejrzystości procedur, a także nowy system oceny jakości pracy jednostek naukowych. U uruchomione zostało Narodowe Centrum Nauki, czyli zewnętrzna agencja dystrybuująca fundusze na tzw. badania podstawowe. Nie mniej niż 20 proc. wszystkich grantów jest przeznaczanych na badania początkujących naukowców. Dotychczasowe jednostki badawczo-rozwojowe przekształcone zostały w instytuty badawcze podlegające ścisłym zasadom oceny jakości oraz systematycznemu audytowi. Podstawowym zadaniem instytutów jest realizowanie badań i prac rozwojowych na potrzeby gospodarki oraz transfer najnowszych technologii do przemysłu.

Instytut Szkoleń Profesjonalnych